

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף מ עמוד ב

1

- אמר רבי זירא: שאני ראש חודש, מתוך שכולל לשחרית וערבית כולל נמי במוספין. - ומי אית להו לבית שמאי כולל, והתניא: ראש חדש שחל להיות בשבת, בית שמאי אומרים: מתפלל שמנה, ובית הלל אומרים: מתפלל שבע! - קשיא. וכולל עצמו תנאי היא: דתניא: שבת שחל להיות בראש חודש או בחולו של מועד, ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו שבע, ואומר מעין המאורע בעבודה. רבי אליעזר אומר: בהודאה. ואם לא אמר - מחזירין אותו. ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע. רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומרים: כל מקום שזקוק לשבע - מתחיל בשל שבת, ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. מאי הוה עלה? - אמר רב חסדא: זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן. וכן אמר רבה: זכרון אחד עולה לו לכאן ולכאן. ואמר רבה: כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן: מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים? כיון דמזמן לזמן אתי - אמרינן, או דילמא: כיון דלא איקרו רגלים - לא אמרינן? לא הוה בידיה. כי אתאי בי רב יהודה אמר: אנה אקרא חדתא נמי אמינא זמן. - אמר ליה: רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי - חובה מאי? - א"ל: רב ושמואל דאמרי תרווייהו: אין אומר זמן אלא בשלש רגלים. - מיתיבי אתן חלק לשבעה וגם לשמונה, רבי אליעזר אומר: שבעה - אלו שבעה ימי בראשית, שמונה - אלו שמונה ימי מילה. רבי יהושע אומר: שבעה אלו שבעה ימי פסח, שמונה - אלו שמונה ימי החג. וכשהוא אומר וגם - לרבות עצרת וראש השנה ויום הכפורים. מאי לאו לזמן? - לא, לברכה. - הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך לזמן - זמן כל שבעה מי איכא? - הא לא קשיא, דאי לא מברך האידינא - מברך למחר וליום אחרא. מכל מקום בעינן כוס? לימא מסייע ליה לרב נחמן, דאמר רב נחמן: זמן אומר אפילו בשוק. - הא לא קשיא - דאי קלע ליה כוס. - התינח עצרת וראש השנה, יום הכפורים היכי עביד? אי מברך עליה ושתי ליה - כיון דאמר זמן קבליה עליה, ואסר ליה. דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב: מי בדלת? ואמר ליה: אין, בדילנא. - לברוך עליה ולנחיה - המברך צריך שיטעום! ליתביה לינוקא - לית הלכתא כרב אחא, דילמא אתי למסרך. - מאי הוי עלה? שדרוה רבנן לרב יימר סבא קמיה דרב חסדא במעלי יומא דריש שתא, אמרו ליה: זיל חזי היכי עביד עובדא, תא אימא לן. כי חזייה אמר ליה: דלויה לרטיבה, רפסא ליה בדוכתיה. אייתו ליה כסא דחמרא, קדיש ואמר זמן. והלכתא: אומר זמן בראש השנה וביום הכפורים. והלכתא: זמן אומר אפילו בשוק.

ואמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן: בר בי רב דיתיב בתעניתא במעלי שבתא, מהו לאשלומי? לא הוה בידיה. אתאי לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה. אמר רבא: נחזייה אנן: דתניא: תשעה באב שחל להיות בשבת,

שו"ת הרשב"א חלק א סימן רמה

שאלת אם מברכין שהחיינו על המילה וכן מי שנולד לו בן אם מברך שהחיינו?

תשובה מסתברא דכל שנולד לו בן צריך לברך שהחיינו בין נולדו לו בנים אחרים בין לא נולדו לו בנים. דהא קיימא לן כלישנא בתרא דרבי יוחנן דאמר בפרק הרוואה (דף/נ"ט ס' ס"א ב) בין קנה בתים אחרים בין לא קנה מברך שהחיינו. אלא שלא ראיתי שנהגו כן אפילו הגדולים אשר בארץ. ושמא עשאוה רשות כקרא חדתא דמברכינן זמן ולא בחובה. דכל שאינו בא מזמן לזמן כמועדות אין מברכין שהחיינו בחובה. וכדאמרינן בראש השנה מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים? רשות לא קא מיבעיא לי דאפילו אקרא חדתא אמרינן. כי קא מיבעיא לי חובה. כיון דמזמן לזמן קא אתו אמרינן או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן? ומפני שראיתי גדולי הדור שלא נהגו לומר אני נוהג כן. ואף על פי שזה אינו מספיק כל הצורך שהרי בפדיון הבן תקנו זמן. ושמא אף על מצוה ממצות התורה כפדיון הבן אומר. ולפי טעם זה כל אותן שבפרק הרוואה/נ"ט ס' בקנה כלים חדשים ונפלה לו ירושה מאביו וכל אותן שנזכרו שם דלאו מזמן לזמן אלא במקום הנאה בלבד י"ל דלאו בחובה אמרום אלא ברשות. ומשום פלוגתא דאית בהן בקנה כיוצא בהן או בהיו לו כיוצא בהן שאין אמרינן ואם בא לומר מונעין אותו. אבל על המילה אין אמרינן זמן. תדע שהרי אמרו בפרק רבי אליעזר דמילה (דף קל"ז ב) המל אומר על המילה אבי הבן אומר להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. העומדין שם אמרינן כשם שהכנסתו. המברך אומר אשר קדש ידיד מבטן. ולא נזכר באחד מהם שהחיינו. ומיהו אין הטעם מחמת דאית ליה צערא לינוקא כמו שאמרת. שלא נאמר טעם זה אלא בברכת שהשמח' במעונו. דבמקום דאיכא צערא לינוקא גם האב מצטער ולא שייך לברוכי שהשמחה במעונו. אבל ברכת שהחיינו אינה תלויה בשמחה אלא תלויה בדבר שמגיע לו תועלת. ואף על פי שמתערב עמה צער ואנחה שהרי אפילו מת אביו ונפלה לו ירושה אומר שהחיינו. אלא טעמא דמילתא כתב הרב בעל העיטור ז"ל לפי שהיא מצוה שמוטלת על בית דין ואינה כפדיון שמוטל על האב.

משנה/. הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר: ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה, אומר: ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו. על הזיקין, ועל הזועות, ועל הרעמים, ועל הרוחות, ועל הברקים אומר: ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם. על ההרים ועל הגבעות, ועל הימים, ועל הנהרות, ועל המדברות אומר: ברוך עושה בראשית. רבי יהודה אומר: הרואה את הים הגדול אומר: ברוך שעשה את הים הגדול, בזמן שרואהו לפרקים. על הגשמים, ועל בשורות טובות, אומר: ברוך הטוב והמטיב. על בשורות רעות, אומר: ברוך דיין האמת. בנה בית חדש, וקנה כלים חדשים, אומר: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. מברך על הרעה מעין על הטובה, ועל הטובה מעין על הרעה. והצועק לשעבר - הרי זו תפלת שוא; היתה אשתו מעוברת, ואומר: יהי רצון שתלד אשתי זכר - הרי זו תפלת שוא; היה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואומר: יהי רצון שלא תהא בתוך ביתי - הרי זו תפלת שוא. הנכנס לכרך מתפלל שטים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו; בן עזאי אומר: ארבע, שטים בכניסתו ושטים ביציאתו, נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד.

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: ואאהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'. בכל לבבך - בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע; ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך, ובכל מאריך - בכל ממונה. דבר אחר: בכל מאריך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו.

לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. ולא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ובפונדתו, ובאבק שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדיריא; ורקיקה - מקל וחומר. כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים: עד העולם. משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד - התקינו שיהו אומרים: מן העולם ועד העולם.

והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם, שנאמר: בהנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים: ה' עמכם, ויאמרו לו: יברכה ה'; ואומר: נה' עמך גבור החיל; ואומר: האל תבוז כי זקנה אמך; ואומר: העת לעשות לה' הפרו תורתך. רבי נתן אומר: הפרו תורתך משום עת לעשות לה'.

גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: וַיֹּאמֶר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'. אניסא דרבים מברכינן, אניסא דיחיד לא מברכינן? והא הוא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא, נפל עליה אריא, אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה; אתא לקמיה דרבא, ואמר ליה: כל אימת דמטית להתם - בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה! ומר בריה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא, אתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי. ותו, זמנא חדא הוה קאזיל ברסתקא דמחוזא ונפל עליה גמלא פריצא, איתפרקא ליה אשיתא, על לגוה; כי מטא לערבות, בריך: ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל, כי מטא לרסתקא דמחוזא, בריך: ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות! - אמרי: אניסא דרבים כולי עלמא מיחייבי לברוכי, אניסא דיחיד - איהו חייב לברוכי.

תנו רבנן: הרואה מעברות הים, ומעברות הירדן, מעברות נחלי ארנון, אבני אלגביש במורד בית חורון, ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל, ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק, ואשתו של לוט, וחומת יריחו שנבלעה במקומה - על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום. בשלמא מעברות הים, דכתיב: זיבאון בני ישראל בתוך הים ביבשה; מעברות הירדן, דכתיב: חיעמדו הכהנים נשאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן. אלא מעברות נחלי ארנון מנלן? - דכתיב: טעל כן יאמר בספר מלחמת ה' את והב בסופה וגו'; תנא: את והב בסופה - שני מצורעים היו דהו מהלכין בסוף מחנה ישראל, כי הו קא חלפי ישראל אתו אמוראי

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נט עמוד ב

4

תנו רבנן: הרואה חמה בתקופתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן, אומר ברוך עושה בראשית. ואימת הוי? - אמר אביי: כל עשרים ושמונה שנין, והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע.

רבי יהודה אומר: הרואה הים וכו'. לפרקים עד כמה? אמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: עד שלשים יום. ואמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: הרואה פרת אגשרא דבבל אומר ברוך עושה בראשית. והאינדנא דשנייה פרסאי - מבי שבור ולעיל, רב יוסף אמר: מאיהי דקירא ולעיל. ואמר רמי בר אבא: הרואה דגלת אגשרא דשביסתנא אומר ברוך עושה בראשית. מאי אחדקל? - אמר רב אשי: שמימיו חדין וקלין. מאי פרת - שמימיו פרין ורבין. ואמר רבא: האי דחריפי בני מחזא - משום דשתו מיא דדגלת, האי דגיחורי - משום דמשמשי ביממא, והאי דניידי עינייהו - משום דדיירו בבית אפל.

על הגשמים כו'. ועל הגשמים הטוב והמטיב מברך? והאמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא: מאימתי מברכין על הגשמים - משיצא חתן לקראת כלה. מאי מברכין? אמר רב יהודה: מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו, ורבי יוחנן מסיים בה הכי: אילו פיננו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו... עד תשתחוה, ברוך אתה ה' רוב ההודאות. רוב ההודאות ולא כל ההודאות? - אמר רבא: אימא האל ההודאות. אמר רב פפא: הלכך נימרינהו לתרוייהו רוב ההודאות והאל ההודאות, ואלא קשיא! - לא קשיא, הא - דשמע משמע, הא - דחזא מחזי. דשמע משמע - היינו בשורות טובות, ותנן: על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב! - אלא: אידי ואידי דחזי מחזי, ולא קשיא, הא - דאתא פורתא, הא - דאתא טובא. ואיבעית אימא: הא והא דאתא טובא, ולא קשיא, הא - דאית ליה ארעא, הא - דלית ליה ארעא. - אית ליה ארעא הטוב והמטיב מברך? והא (תנן) +מסורת הש"ס: [תניא]:+ בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו והגיענו לזמן הזה, שלו ושל אחרים - אומר הטוב והמטיב! - לא קשיא, הא - דאית ליה שותפות, הא - דלית ליה שותפות, והתניא: קצרו של דבר על שלו הוא אומר ברוך שהחיינו וקיימנו, על שלו ועל של חברו - אומר ברוך הטוב והמטיב. וכל היכא דלית לאחרינא בהדיה לא מברך הטוב והמטיב? - והתניא, אמרו ליה: ילדה אשתו זכר, אומר ברוך הטוב והמטיב! - התם נמי, דאיכא אשתו בהדיה, דניחא לה בזכר. תא שמע: מת אביו והוא יורשו, בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב! - התם נמי, דאיכא אחי דקא ירתי בהדיה. תא שמע: שינוי יין אינו צריך לברך, שינוי מקום צריך לברך. ואמר רבי יוסף בר אבא אמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרו שינוי יין אינו צריך לברך, אבל אומר ברוך הטוב והמטיב! - התם נמי, דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה. בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו'. אמר רב הונא: לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן, אבל יש לו כיוצא בהן - אינו צריך לברך. ורבי יוחנן אמר: אפילו יש לו כיוצא בהן צריך לברך.

תוספתא מסכת ברכות (ליברמן) פרק ו

5

הלכה א

ברכת הזימון מן התורה שנ' ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזימון את ה' אלהיך זו ברכה ראשנה על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו ירושלם שנא' הנה הטוב הזה והלבנון אשר נתן לך ה' זו הטוב והמטיב מניין שכשם שאתה מברך לאחריו כך מברך לפניו ת"ל אשר נתן לך משעה שנתן לך מניין אף על ההרים ועל הגבעות ת"ל על הארץ מניין אף על התורה ועל המצות ת"ל אשר נתן לך ואו' ואתנה לך את לוחות האבן ר' מאיר או' מנין שכשם שאתה מברך על הטובה כך אתה מברך על הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך אליך דיינך בכל דין שדנך בין במדת הטוב בין במדת פורענות

הלכה ב

הרואה את ע"ז או' ברוך ארך אפים מקום שנעקרה ממנו ע"ז או' ברוך שעקר ע"ז מארצנו יהי רצון מלפניך ה' אלינו שתעקר ע"ז מכל מקומות ישראל ותשיב לב עבדיך לעבדך הרואה את אכלסין אומ' ברוך חכם הרזים לפי שאין פרצופותיהן דומין זה לזה ואין דעתן דומות זו לזו בן זומא כשראה אוכלסין בהר הבית או' ברוך מי שברא את אלו לשמשני כמה יגע אדם הראשון ולא טעם לוגמה אחת עד שזר' וחרש וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואחר כך אכל ואני עומד בשחרית ומוצא אני את כל אילו לפני כמה יגע אדם הראשון ולא לבש חלוק עד שגזז ולבן ונפס וצבע וטווה וארג ואחר כך לבש ואני עומד בשחרית ומוצא את כל אילו לפני כמה אומניות שוקדות ומשכימות ואני עומד בשחרית ומוצא כל אילו לפני וכן היה בן זומא או' ארח טוב מהוא או' זכור בעל הבית לטוב כמה מיני יינות הביא לפנינו כמה מיני חתיכות הביא לפנינו כמה מיני גלוסקאות הביא לפנינו כל שעשה לא עשה אלא בשבילי אבל ארח רע מהוא או' וכי מה אכלתי לו פת אחת אכלתי לו כוס אחת שתיתי לו כל מה שעשה עשה לצורך אשתו ובניו ואו' זכור כי תשגיא פעלו וגו'

הלכה ג

הרואה את הכושי ואת הבוריק ואת הגיחור ואת הלוקין ואת הכיפיה ואת הננס (ואת החרש ואת השוטה ואת השכור) או' ברוך משנה הבריות את הקיטע ואת החיגר ואת הסומא ואת מוכי שחין או' ברוך דין האמת

הלכה ד

הרואה בני אדם נאין ואילנות נאות או' ברוך מי שככה לו בריות נאות

הלכה ה

הרואה את הקשת בענן או' ברוך נאמן בבריתו זוכר הברית

הלכה ו

היה מהלך בדרך בין הקברות או' ברוך יודע מספרכם הוא עתיד לדון והוא עתיד להקימכם בדין ברוך נאמן בדברו מחיה המתים הרואה את החמה ואת הלבנה ואת הכוכבים ואת המזלות או' ברוך עושה בראשית ר' יודה או' המברך על החמה הרי זו דרך אחרת וכן היה ר' יודה או' הרואה את הים תדיר ונשתנה בו דבר צריך לברך

הלכה ז

ר' מאיר או' הרי הוא או' ואהבת את ה' אליך בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע ובכל נפשך ואפי' הוא נוטל את נפשך וכן הוא או' כי עליך הורגנו כל היום דבר אחר בכל נפשך בכל נפש שברא בך שנ' תחי נפשי וגו' ואו' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך בן עזי או' בכל נפשך תן נפשך על המצות יש דברים שהן תפילת תיפלה כיצד כנס מאה כורין אמ' יהי רצון שיהיו מאתים כנס מאה חביות אמ' יהי רצון שיהיו מאתים הרי זו תפלת שוא אבל מתפלל הוא שתכניס בהן ברכה ואל תכניס בהן מאירה

הלכה ח

ר' דוסתאי בי ר' ינאי אמ' משם ר' מאיר הרי הוא או' ביצחק וברכתיו והרבתי את זרעך בעבור אברהם עבדי דרש יצחק ואמ' הואיל ואין הברכה שורה אלא על מעשה ידי עימר וזרע שנ' ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים מאה מנין מאה שערים מאה דגנים מאה שערים ששערו מאה פעמים נמצא על אחד מאה במה ששיערו

הלכה ט

העושה כל המצות מברך עליהן העושה סוכה לעצמו או' ברוך שהגיענו לזמן הזה נכנס לישב בה או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה משברך עליה יום ראשון שוב אינו צריך לברך

הלכה י

העושה לולב לעצמו או' ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה כשהוא נוטלו או' ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב וצריך לברך עליו כל שבעה העושה ציצית לעצמו או' ברוך שהחיינו כשהוא מתעטף או' ברוך אשר קדש' במצ' וצו' להתעטף בציצית וצריך לברך עליהן בכל יום העושה תפלין לעצמו אומ' ברוך שהחיינו כשהוא מניחן ברוך אשר קד' במצ' וצו' להניח תפלין מאימתי מניחן בשחרית לא הניחן בשחרית מניחן כל היום כולו

הלכה יא

השוחט צריך ברכה לעצמו או' ברוך על השחיטה המכסה את הדם צריך ברכה לעצמו אומ' ברוך על כיסוי הדם בעפר

הלכה יב

המוהל צריך ברכה לעצמו או' ברוך על המילה אבי הבן צריך ברכה לעצמו או' ברוך א' להכניסו בכריתו של אברהם אבינו העומדין מה הן אומ' כשם שהכניסו לברית כן תכניסו לתורה ולחופה ולמעשים טובים הלכה יג

המברך מהו או' אשר קדש ידיד מבטן וחק בשארו שם (וח') וצאצאיו חתם באות ברית קדש על כן בשכר זאת אל חי חלקנו צורנו צוה להציל ידידות שארנו משחת ברוך כורת הברית הלכה יד

היה הולך להפריש תרומה ומעשרות או' ברוך שהגיענו לזמן הזה כשהוא מפרישן או' ברוך אש' קד' במצ' וצו' להפריש תרומה ומעשרות מאימתי מברך עליהן בשעה שמפרישן הלכה טו

עשרה שהיו עושין עשר מצות כל אחד ואחד מברך לעצמו היו עושין כולן מצוה אחת מברך לכולן יחיד שהיה עושה עשר מצות מברך על כל אחת ואחת היה עושה מצוה אחת כל היום אין מברך אלא אחת היה מפסיק ועושה מפסיק ועושה מברך על כל אחת ואחת הלכה טז

הנכנס לכרך מתפלל שתיים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו ר' שמעון או' ארבע שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו בכניסתו מהו [אומר] יהי רצון מלפניך ה' אלהי שאכנס לשלום נכנס לשלום או' מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתי לשלום כן יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתוציאני לשלום יצא לשלום או' מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני לשלום כן יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתגיעני למקומי לשלום הלכה יז

הנכנס למרחץ מברך שתיים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בכניסתו מהו או' יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ואל ירע בי דבר קלקלה ואם חס ושלום אירע בי דבר קלקלה תהי מיתתי כפרה על כל עונותי ותצילני מזו ומכיוצא בה לעתיד לבא יצא בשלום או' מודה אני לפניך שהוצאתני לשלום כן יהי רצון מלפניך שתגיעני לביתי לשלום הלכה יח

ר' יהודה או' שלש ברכות חייב אדם לברך בכל יום ברוך שלא עשני גוי ברוך שלא עשאתני בור ברוך שלא עשאתני אשה גוי שנ' כל הגוים כאין נגדו כאפס ותהי נחשבו לו בור שאין בור ירא חטא אשה שאין הנשים חייבות במצות משלו משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמ' לעבדו בשל לי תבשיל והוא לא בשל תבשיל מימיו לסוף מקדיח הוא את התבשיל ומקניט את רבו להפוך לו חלוק והוא לא הפך חלוק מימיו לסוף מלכלך את החלוק ומקניט את רבו הלכה יט

לא יכנס אדם להר הבית במעות צרורין לו בסדינו ובאבק שעל רגליו ובאפנדתו חגורה עליו מבחוץ שנ' שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלים ר' יוסה בי ר' יהודה או' הרי הוא (ר') או' כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק על אחת כמה וכמה קולין וחמורין יש לדבר ורקיקה מקל וחומר ומה מנעל שאין בו דרך בזוי אמרה תורה אל תכנס במנעל קל וחומר לרקיק' שיש בו דרך בזוי הלכה כ

הפותח ביל'ד ה'י וחותם ביל'ד ה'י [הרי זה חכם ביל'ד ה'י וחותם באל'ף למ'ד הרי זה בור באל'ף למ'ד וחותם ביל'ד ה'י] הרי זה דרך בינוני באל'ף למ'ד וחותם באל'ף למ'ד הרי זה דרך אחרת הלכה כא

כל חותם ברכות שהיו במקדש היו עד העולם משקלקלו המינין ואמרו אין עולם אלא אחד התקינו שיהיו או' מן העולם ועד העולם מודיעים שהעולם הזה בפני העולם הבא כפרוזדור בפני טרקלין הלכה כב

אין עונין אמן במקדש ומניין שאין עונין אמן במקדש שנ' קומו וברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם ויברכו את שם כבודך ומניין על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה ת"ל ומרומם על כל ברכה [ותהלה על כל ברכה] וברכה ועל כל תהלה ותהלה הלכה כג

בראשונה כשהיתה תורה משתכחת מישראל היו זקנים מבליעין אותה ביניהן שנ' והנה בעז בא מבית לחם וגו' ואו' ה' עמך גבור החיל ואו' אל תבזו כי זקנה אמן עת לעשות לה' הלכה כד

הלל הזקן או' בשעת מכנסין פזר בשעת מפזרין כנס בשעה שאתה רואה שהתורה חביבה על כל ישראל והכל שמחין בה את תהי מפזר בה שנ' יש מפזר ונוסף עוד בשעה שאתה רואה שהתורה משתכחת מישראל ואין הכל משגיחין עליה את הוי מכנס בה שנ' עת לעשות לה' היה ר' מאיר או' אין לך אדם מישראל שאין עושה מאה מצות בכל יום קורא את שמע ומברך לפניו ולאחריה אוכל פתו ומברך לפניו ולאחריה ומתפלל שלשה פעמים של (שמונה) שמונה עשרה ועושה שאר כל מצות ומברך עליהן הלכה כה

וכן היה ר' מאיר או' אין לך אדם מישראל שאין מצות מקיפות אותו תפלין בראשו תפלין בזרועו מזוזה בפתחו וארבע ציציות מקיפות אותו ועליהן אמ' דוד שבע ביום הללתיך וגו' נכנס למרחץ מילה בבשרו שנ' למנצח על השמינית וגו' ואו' חונה מלאך ה' סביב ליריאי ויחלצם

תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

7

העושה סוכה לעצמו - דווקא נקט לעצמו אבל לאחר לא מברך מידי להאי תנא דסבר דאין מברך לעשות כדדייקינן פ' התכלת (מנחות דף מב. ושם): ואיכא תנא דתני בירושלמי בפרק הרואה עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך לעשות סוכה [לשמו].

העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו - צריך לפרש טעם מאי שנא דיש מצות שתקינו לברך שהחיינו ויש מצות שלא תקינו בעשיית סוכה ולולב תקינו כדאשכחן הכא ובעשיית ציצית ותפילין לא תקינו כדמוכח פרק התכלת (ג'ז שם) דמפרש ר' יוחנן מאי מברך אתפילין של יד ותפילין של ראש ואילו לעשות תפילין לא מברך דלא חשיב ליה וכמו כן יש לדקדק דשהחיינו נמי לא מברך מדלא חשיב לה וכן אפדיון הבן מברך שהחיינו כדאיתא בסוף פרק ערבי פסחים (פסחים דף קכא:). ואילו אמילה לא מברך מדלא חשיב בפ' התכלת (מנחות שם) ובסוף ר"א דמילה (שבת דף קלז:). בהדי ברכות של מילה וכן אקריאת מגילה מברך שהחיינו כדאיתא בריש הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כא:). ואילו אקריאת הלל לא מברך ונראה דמצוה שיש עליה שמחה תקנו שהחיינו ודאמרינן בהרואה (ברכות דף נד.) דמברך על כלים חדשים כתב רב שרירא גאון דלא סמכינן עלה דמסקינן בפרק בכל מערבין (עירובין ד' מ:). דבעינן מידי דאתי מזמן לזמן וקשה מפדיון הבן.

נכנס לישב בה מברך לישב בסוכה - מדלא קאמר מברך שתים כדקתני סיפא בעשייה ועומדת ואין יכול לחדש בה דבר משמע דנפיק אהא דבירך אעשייה שהחיינו ותימה ותיפוק ליה דמברך משום יו"ט כמו שמברכין איום טוב דפסח ועצרת וכל שאר ימים טובים ושם כיון דסוכה מחמת חג קאתיא סברא הוא דזמן דידה אע"פ שבירך בחול פטור הוא אף בחג דזמן כי קא אתי מחמת מועד קאתי אפילו בלא יום טוב כדאמר לקמן (דף מז:). דאי לא בריך האידנא מברך למחר או ליומא אחרא.

דכל אימת דמשמשי מברכי - דמצוה למשמש בהן שלא יסיח דעתו דבפרק קמא דיומא (ד' ג:). ילפינן מציץ ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת ולא אתפרש מאי הוא מברך אם מברכין לשמור את חוקיו כמו שמברכין בתר דמסלקין תפלתו או להניח כמו שמברכין בשעת הנחה כדאיתא בהקומץ רבה (מנחות דף לז. ושם) דהכא הרי מונחין ועומדין ומסתברא דמברכין לשמור חוקיו כמו דמברכין לשמור בתר דמסלקין תפלתו כדאיתא פרק בא סימן (נדה דף נא:).

הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזוזה ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קכא עמוד ב

8

רבי שמלאי איקלע לפדיון הבן, בעו מיניה: פשיטא, על פדיון הבן - אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן - אבי הבן מברך. ברוך
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה - כהן מברך או אבי הבן מברך? כהן מברך - דקמטי הנאה לידיה, או אבי הבן מברך - דקא עביד
מצוה? לא הוה בידיה: אתא שאיל ביה מדרשא, אמרו ליה: אבי הבן מברך שתיים, והלכתא: אבי הבן מברך שתיים. הדרן עלך ערבי פסחים
וסליקא לך מסכת פסחים.

